

Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår två motionsyrkanden och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser i rapporten Kommunersättningar för migration och integration – ett ogenomtänkt system. Regeringen hänvisar till den pågående Mottagandeutredningen och till det nya ersättningsystemet för mottagande av ensamkommande barn och unga som trädde i kraft i juli 2017.

I betänkandet finns en reservation (C).

Behandlade förslag

Skrivelse 2017/18:33 Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration.

Ett yrkande i en följdmotion.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Kommunersättningar	5
Reservation	9
Kommunersättningar (C)	9
Särskilt yttrande	10
Kommunersättningar (SD)	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Skrivelsen	11
Följdmotionen	11
Motion från allmänna motionstiden 2017/18	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommunersättningar

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3787 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 19 och

2017/18:3922 av Johanna Jönsson (C) samt

lägger skrivelse 2017/18:33 till handlingarna.

Reservation (C)

Stockholm den 1 februari 2018

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Carina Ohlsson (S), Mikael Cederbratt (M), Lars-Arne Staxäng (M), Solveig Zander (C), Rickard Persson (MP), Kerstin Nilsson (S), Emma Carlsson Löfdahl (L), Aron Modig (KD), Teresa Carvalho (S), Mathias Tegnér (S), Marie Olsson (S), Heidi Karlsson (SD), Christina Höj Larsen (V), Paula Bieler (SD) och Helena Bonnier (M).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2017/18:33 Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning och sina åtgärder med anledning av granskningsrapporten (RiR 2017:10). Vidare behandlar utskottet en följdmotion och en motion från den allmänna motionstiden 2017/18.

Riksrevisionen överlämnade rapporten till riksdagen den 19 oktober 2017.

Riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare presenterade granskningsrapporten Kommunersättningar för migration och integration – ett ogenomtänkt system vid utskottets sammanträde den 8 juni 2017.

En redovisning av behandlade förslag finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Kommunersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att verka för mer schabloniserade bidrag till kommunerna utan ansökningskrav och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservationen (C) och det särskilda yttrandet (SD).

Skrivelsen

Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser

Enligt Riksrevisionen finns det inte någon lagreglering av kostnadsfördelningen för mottagandet mellan stat och kommunsektor. Riksdagen har inte heller uttryckt någon entydig princip för vad som ska gälla. Däremot finns vissa uttalanden bl.a. i budgetpropositionen för 2016 som anger att staten har ett ekonomiskt ansvar för flyktingmottagandet och ersätter kommunerna för kostnader för mottagandet av nyanlända flyktingar (prop. 2015/16:1 utg.omr. 8). Vad gäller mottagande av asylsökande anges i propositionen Mottagande av asylsökande m.m. (prop. 1993/94:94) att staten har det övergripande ekonomiska ansvaret. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att förtydliga vilken överordnad princip som ska gälla för kostnadsfördelningen för mottagandet mellan stat och kommun.

Riksrevisionen konstaterar att regeringen inte har gjort någon systematisk återkommande uppföljning av kommunernas faktiska kostnader för mottagandet sedan Integrationsverket lades ned 2007. De underlag som finns ger endast en fragmentarisk bild av kostnaderna. Riksrevisionen rekommenderar därför att regeringen återkommande och systematiskt följer upp kommunernas faktiska kostnader för mottagandet och föreslår att det kan ske genom uppföljningar i ett representativt urval av kommuner.

Riksrevisionens granskning visar att utformningen av ersättningssystemet medför betydande administrationskostnader för såväl stat som kommuner, eftersom flera av ersättningarna kräver ett ansökningsförfarande där de faktiska kostnaderna ska redovisas. Ersättningssystemet ger kommunerna dåliga planeringsförutsättningar bl.a. eftersom regelverket uppfattas som svårt och flera av ersättningarna inte har betalats ut i tid. Flera ersättningar motsvarar var och en för sig en liten andel av den totala utgiften för statliga ersättningar till kommunerna, t.ex. ersättning för vissa hyreskostnader, ekonomiskt bistånd samt kostnader för äldre, sjuka och personer med funktionsnedsättning. För flera av dessa ersättningar är det dessutom en betydande andel av ansökningarna som

avslås. Riksrevisionen rekommenderar därför att regeringen ser över avvägningen mellan träffsäkerhet och enkelhet i ersättningssystemet. Schablonersättningarna bör användas i så hög utsträckning som möjligt eftersom schabloner innebär väsentligt mindre administration för kommunerna samtidigt som de ger kommuner starkare incitament till kostnadskontroll. Nackdelarna, t.ex. sämre träffsäkerhet mellan faktisk kostnad och ersättning, innebär dock att det är mindre lämpligt att använda schablonersättning för utgifter där det finns en omfattande variation i kostnaderna och då ersättningen avser betydande be-
lopp men relativt få ärenden. Vidare kan enligt Riksrevisionen flera ersättningar tas bort eller betalas ut automatiskt.

Regeringens bedömning

Staten har ett ekonomiskt ansvar för flyktningmottagandet med utgångspunkt i de resonemang som fördes i de propositioner som låg till grund för det nuvarande ersättningssystemet. Regeringen anser därför att det finns uttalade principer för kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för mottagandet av såväl asylsökande som nyanlända.

Regeringen anser att det kan finnas skäl att följa upp kommunernas kostnader. Utformningen av en eventuell uppföljning hänger i viss utsträckning samman med hur ersättningssystemet utformas. Flera rapporter har dock visat på svårigheter att följa upp kommunernas kostnader då det t.ex. saknas uppgifter om kostnader för olika typer av tjänster fördelade på olika grupper av individer och kommunerna har olika system för uppföljning och redovisning.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att ersättningssystemets nuvarande utformning medför betydande administrativa kostnader för kommuner och landsting. Regeringen anser dock att det kan finnas ett fortsatt behov av att tydligt rikta medel till vissa verksamheter. Träffsäkerheten i systemet behöver avvägas mot ett enklare system som i högre grad är baserat på schabloner.

Sammantaget instämmer regeringen i Riksrevisionens rekommendation att ersättningssystemet ses över utifrån en avvägning mellan träffsäkerhet och enkelhet. Regeringen delar också Riksrevisionens bedömning att schablonersättningar bör användas i så hög utsträckning som möjligt.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen beslutade i november 2015 att tillsätta Mottagandeutredningen, som bl.a. ska lämna förslag om hur den statliga ersättningen till kommuner och landsting bör utformas i syfte att effektivisera och förenkla systemet (dir. 2015:107). Utredningen, vars uppdrag ska redovisas senast den 31 mars 2018, ska också föreslå hur schablonersättning kan användas i större utsträckning.

Regeringen har också vidtagit åtgärder för att förenkla och effektivisera delar av ersättningssystemet samt för att i större utsträckning använda schablonersättningar genom det nya ersättningssystemet för mottagande av ensamkommande barn och unga som trädde i kraft den 1 juli 2017. Regeländringarna

innebär förenklingar av regelverket, minskad administration och bättre planeringsförutsättningar för såväl kommuner som Migrationsverket.

När slutbetänkandet från Mottagandeutredningen har överlämnats avser regeringen att se över behovet av förändringar i ersättningssystemets utformning. Utgångspunkten är att schablonersättningar bör användas i så hög utsträckning som möjligt och att det behöver göras en avvägning mellan systemets träffsäkerhet och enkelhet. Eventuell uppföljning av kommunernas kostnader ses över med inriktningen att eventuell påverkan på kommunernas administration ska begränsas och att uppgiftsinsamlingen så långt som möjligt ska bygga på befintliga strukturer.

Genom skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Motionerna

I motion 2017/18:3922 av Johanna Jönsson (C) begärs ett tillkännagivande om att verka för mer schabloniserade bidrag till kommunerna utan ansökningskrav. Motionären delar Riksrevisionens syn på att ansökningsförfaranden bör minimeras och att ersättningssystemen behöver ses över bredare.

Johanna Jönsson m.fl. (C) begär i kommittémotion 2017/18:3787 yrkande 19 ett tillkännagivande om att se över hur man kan schablonisera särskilda bidrag.

Utskottets ställningstagande

Av Riksrevisionens rapport framgår att staten ersätter kommunerna för mottagandet genom ett trettiotal ersättningar. Migrationsverket betalade 2016 ut drygt 20 miljarder kronor till kommunerna för asylsökande och 12 miljarder kronor för nyanlända. Cirka 130 årsarbetare hanterade ersättningarna hos Migrationsverket och ca 490 årsarbetare hos kommunerna.

Av rapporten kan utläsas att flertalet ersättningar kräver ett ansökningsförfarande med olika krav på detaljeringsnivå och att kommunerna uppfattar regelverket som svårt och krångligt. Detta leder i sin tur till fördröjda utbetalningar eftersom ansökningarna i många fall är behäftade med fel eller måste kompletteras. Enligt utskottet är det med hänsyn till komplexiteten i ersättningssystemet inte förvånande att kommunerna anser att systemet är svårt att tillämpa. Det finns därför all anledning för regeringen att vidta åtgärder för att underlätta för kommunerna. Utskottet ser positivt på att regeringen i samband med beredningen av Mottagandeutredningens kommande förslag avser att se över behovet av förändringar i ersättningssystemets utformning och i möjligaste mån införa schabloniserade ersättningar utan ansökningsförfarande. Även frågan om uppföljning av kommunernas kostnader är angelägen. Däremot anser utskottet inte att det finns skäl att förtydliga principerna för kostnadsansvaret för mottagandet av asylsökande och nyanlända.

Med det anförda får motionerna 2017/18:3922 (C) och 2017/18:3787 (C) yrkande 19 anses delvis tillgodosedda och avstyrks därmed. Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Reservation

Kommunersättningar (C)

av Solveig Zander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:3787 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 19 och
2017/18:3922 av Johanna Jönsson (C) samt
lägger skrivelse 2017/18:33 till handlingarna.

Ställningstagande

Riksrevisionen anser att ersättningssystemet ger kommunerna dåliga planeringsförutsättningar eftersom systemet uppfattas som svårt. För att schabloniseringen ska få ett reellt genomslag måste också regelbördan för kommunerna ses över. Hela ersättningssystemet bör därför ses över med inriktning på mer schabloniserade bidrag till kommunerna utan ansökningskrav.

Särskilt yttrande

Kommunersättningar (SD)

Heidi Karlsson (SD) och Paula Bieler (SD) anför:

Sverigedemokraterna är av åsikten att staten ska ansvara för konsekvenserna av den politik som förs på nationell nivå. Med denna utgångspunkt är det rimligt att kostnadsfördelningen för mottagandet mellan stat och kommunsektor i största möjliga utsträckning faller på staten.

Medan vi välkomnar att de faktiska kommunala kostnaderna för mottagandet lyfts samt att systemets effektivitet utvärderats är det vår mening att små förändringar i nuvarande regelverk inte är lösningen på dagens problem. Även om riksrevisionens rapport således belyser viktig problematik är det enligt oss inte med rapporten som grund som framtidens politik bör utformas.

Sverigedemokraternas ståndpunkt är och har varit tydlig. En svensk regering ska agera ansvarsfullt, konsekvent och långsiktigt hållbart gentemot landets kommuner och invånare. Vi menar att det krävs åtgärder som löser problematiken med skenande kostnader till följd av ett stort antal asylsökande snarare än en översyn av ersättningssystemen. Med hänvisning till våra andra förslag på området har vi valt att inte lämna något förslag avseende skrivelsen om kommunersättningar för migration och integration.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2017/18:33 Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration.

Följdmotionen

2017/18:3922 av Johanna Jönsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer av schabloniserade bidrag till kommunerna utan ansökningskrav och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:3787 av Johanna Jönsson m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man kan schablonisera särskilda bidrag och tillkännager detta för regeringen.